

Tatjana Horvat
OŠ Antuna Branka Šimića, Zagreb
tatjana.horvat@skole.hr

ISSN 1845-2434
[CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Projekt Zagrebačkim ulicama cesta mog života teče

Project *The road of my life flows through the streets of Zagreb*

Stručni rad

Sažetak: U članku će se opisati projekt *Zagrebačkim ulicama cesta mog života teče* u kojem su učenici Osnovne škole Antuna Branka Šimića iz Zagreba istraživali prošlost grada Zagreba i njegovu kulturnu, prirodnu, književnu i duhovnu baštinu. Projektom su bili povezani različiti nastavni predmeti i izvan nastavne aktivnosti radi razvijanja kreativnoga potencijala učenika te poticanja čitanja i kulture lijepoga ophođenja. Učenici su usvajali digitalne vještine i koristili ih u predstavljanju projekta u lokalnoj zajednici. Poseban naglasak stavljen je na mjesni, zagrebački govor kao dio hrvatske nematerijalne kulturne baštine. Rezultati istraživačkog rada o zagrebačkom govoru korišteni su u *Projektu građanin*.

Ključne riječi: baština grada Zagreba, digitalne vještine, građanski odgoj i obrazovanje, izvannastavne aktivnosti, zagrebački govor

Abstract: The article describes the project *The road of my life flows through the streets of Zagreb*, in which students of Antun Branko Šimić elementary school explored the past of the city of Zagreb and its heritage (cultural, natural, literary and spiritual). Different subjects and extracurricular activities are combined to develop the creative potential of students, to encourage reading and a culture of good behaviour. Students acquired digital skills and used them in the presentation of the project in the local community. Special emphasis was placed on the local Zagreb dialect as part of Croatia's intangible cultural heritage. The results of the research work on the Zagreb dialect were used in the *Citizen Project*.

Keywords: Civic education, digital skills, extracurricular activities, heritage of the city of Zagreb, Zagreb dialect

1. Uvod

Temelj za istraživanje i kreativan rad na projektu *Zagrebačkim ulicama cesta mog života teče* bio je projekt *U potrazi za baštinom* koji se u školskoj godini 2020./2021. provodio u školskoj knjižnici Osnovne škole Antuna Branka Šimića iz Zagreba. Na stranicama Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske (Kulturna baština, n. d.) navedeno je da „Kulturna baština, materijalna i nematerijalna, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti...”. Prema čl. 9. *Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara Republike Hrvatske* (Narodne novine 69/99, 151/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21, 114/22) „nematerijalnom kulturnom dobru pripadaju jezik, dijalekti, govori i toponimika, usmena književnost svih vrsta, folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda, običaja i tradicijska umijeća i obrti”. Projekti o baštini imali su za cilj zainteresirati učenike za njezino očuvanje u školi među učenicima i u lokalnoj zajednici. Teme za projekte najčešće su birane prema važnim obljetnicama ili smjernicama kulturnih ustanova, kao na primjer Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske. Sudjelovanjem na smotrama učeničkih zadruga (17. smotra učeničkih zadruga grada Zagreba 2019. godine na Zrinjevcu i 32. smotra učeničkih zadruga Republike Hrvatske 2020. godine, koja se održavala virtualno) promovirane su kulturne znamenitosti i nematerijalna baština grada Zagreba.

Tako je projekt *Zagrebačkim ulicama cesta mog života teče* nastao na poticaj školske knjižničarke kako bi se obilježile dvije važne obljetnice iz prošlosti grada Zagreba (osnutak Zagrebačke biskupije 1094. i prvo spominjanje imena Zagreb 1134. g.). Krajem školske godine 2022./2023. projekt je prihvatilo Stručno vijeće učitelja jezično-umjetničkoga područja (predmetna nastava), a uskoro su mu se priključile i učiteljice razredne nastave. Dogovoreno je da će se tema obraditi prema planu nekoliko nastavnih predmeta (Priroda i društvo, Hrvatski jezik i Povijest), kroz izvannastavne aktivnosti (za predmetnu nastavu: Zbor i Mali vokalni sastav, Karitativna i Misijska grupa i za razrednu nastavu: čitateljske, dramske i lutkarske skupine), dodatnu nastavu Njemačkoga jezika i rad učeničke zadruge (Likovna i Umjetnička grupa, *Mladi čuvari baštine*). Na početku su se školske 2023./2024. godine učitelji opredijelili za teme: prošlost i legende o osnutku grada Zagreba, nazivi ulica i kvartova, književna djela čija se radnja događa u Zagrebu, zagrebački govor, suradnja i posjete kulturnim ustanovama i velikani iz prošlosti grada. Praktičan rad na projektu obuhvatio bi izradu zagrebačkih ogrlica i tradicijskih ogrlica iz okolice Zagreba, isprobavanje starih zagrebačkih recepata, lutkarskih i dramskih igara na zagrebačkom govoru, pjesme o Zagrebu i dr.

2. Tijek projekta

Projekt je upisan u Kurikulum Osnovne škole Antuna Branka Šimića i postavljeni su sljedeći ciljevi: kod učenika potaknuti zanimanje za zavičajnu povijest, osjećaj ljubavi i poštovanja prema gradu u kojem žive, provoditi aktivnosti kojima se usvaja lijepo ponašanje, bogatiti rječnik, prezentirati kulturnu, književnu i duhovnu baštinu grada Zagreba, kroz posjete kulturnim ustanovama istraživati prošlost grada Zagreba, upoznati glazbu i književna djela posvećena Zagrebu ili ona u kojima se Zagreb spominje, isprobati stare zagrebačke recepte. Namjena projekta bila je provođenje različitih aktivnosti s ciljem produbljivanja spoznaja o gradu Zagrebu i njegovoj prošlosti, usvajanje lijepog ponašanja i razvijanje senzibiliteta prema slabijima i potrebitima. Aktivnosti bi također bile usmjerene na usvajanje ekoloških principa i brigu za okoliš. Kroz nastavne programe, izvannastavne aktivnosti (u daljnjem tekstu INA), praktičan i istraživački rad predstavila bi se baština i prošlost grada Zagreba. Dogovoreno je da će tema biti prezentirana kroz međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje, Poduzetništvo, Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije, Održivi razvoj, Osobni i socijalni razvoj. Projekt je prijavljen na natječaj Ministarstva znanosti i obrazovanja (naziv je u međuvremenu promijenjen u Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih pa će se u nastavku teksta koristiti kratica MZOM) radi dobivanja financijskih sredstava za projekte u sklopu izvannastavnih aktivnosti.

3. Aktivnosti provedene u projektu

U nastavku će se obrazložiti kako se projekt provodio u predmetnoj i razrednoj nastavi, školskoj knjižnici i kroz izvannastavne aktivnosti. Opisat će se završna priredba projekta te nagradne igre i kvizovi kao oblik neformalnog učenja i motivacije učenika.

3.1. Predmetna nastava

Aktivnosti su započete tijekom *Mjeseca hrvatske knjige 2023.* godine suradnjom stručne suradnice knjižničarke i učitelja Hrvatskoga jezika. Učenici su najprije pročitali lekturu čija se radnja odvijala u Zagrebu ili je s njime bila povezana. Na satu Hrvatskoga jezika provedena je aktivnost *Minuta za čitanje-čitateljski maraton* koju preporučuje *Hrvatsko čitateljsko društvo (2023)* koja je prilagođena potrebama projekta. Većina učenika mogla je sudjelovati u raspravi na satu i izraziti svoje mišljenje o temi. Korištene su metode razgovora i analize teksta, protumačene nepoznate riječi i njihovo porijeklo. Učenici petih razreda pročitali su roman *Koko u Parizu* (Kušan, 2016). Prisjetili su se pariških znamenitosti koje su spomenute u romanu te razmislili o tome što Zagreb čini posebnim. Pronašli su razlike i sličnosti između dvaju gradova. Učenici šestih razreda pročitali su roman *Trojica u Trnju* (Pavličić, 2018). Osim analize žanra i karakterizacije likova, prisjetili su se kvartova koji su spomenuti u

romanu i istražili porijeklo naziva naselja *Trnje* (Wikipedija, 2023). Spoznaje su primijenili na naziv vlastitoga naselja Trnovčica, i na ostala naselja sličnoga naziva.

Učenici sedmih razreda pročitali su pripovijetku *Iz velegradskog podzemlja* (Novak, 2005: 21–40) koja se bavi socijalnim temama poput siromaštva i obiteljskoga nasilja. Čitajući humoristični roman *Smogovci* (Hitrec, 2012) zaključili su da su socijalni problemi i osobne tragedije ublaženi humorističnim tonom kojemu, uz različite dogodovštine glavnih likova, pridonosi zagrebački govor. U filmu *Tko pjeva zlo ne misli* (Golik, 1970) upoznali su običaje, govor i kulturu ponašanja Zagrepčana 30-ih godina 20. stoljeća. Pogledali su prvu epizodu serije *Smogovci* (Dado i Nosonja, 1982) kako bi čuli zagrebački žargon.

Učenici različitih uzrasta su zajedno s učiteljicama i stručnom suradnicom knjižničarkom istraživali legende o osnutku grada Zagreba. Legenda o djevojci Manduši bila je svima poznata, ali prvi puta čuli su za biskupa koji je nekoć davno prolazio tim krajem, ožednio, udario štapom o zemlju i na tom mjestu potekao je izvor (Hrvatske usmene priče, 2007: 148). Daljnjim istraživanjem pronađena je legenda o Manduševcu koja se odnosi na zagrebačkoga biskupa iz 14. st., bl. Augustina Kažotića (Hrvatska katolička mreža, 2020). Na nastavi Vjeronauka učenici su slušali o biskupu Kažotiću kao velikom zaštitniku siromaha i potrebitih. Učenici šestih razreda na satu Povijesti istraživali su zagrebačke cehove. Uočili su njihovu povezanost s nazivima zagrebačkih ulica (Šercer, 1991: 1). Na nastavi Informatike upoznali su digitalne alate koje su kasnije koristili za predstavljanje projekta, izradu digitalnih knjiga i kviz.

3.2. Razredna nastava

Učenici trećih razreda pročitali su pripovijetke *Šestinski kišobran* (Škrinjarić, 1998) i *Grički top* (Horvatić, 2018) kako bi upoznali nematerijalnu baštinu grada Zagreba koja se odnosi na predmete koji pripadaju tradiciji i njegove najpoznatije legende. Terensku nastavu proveli su u Maksimiru. Obilazeći park pod stručnim vodstvom, naučili su snalaziti se u prostoru i upoznali njegovu kulturnu baštinu. U drugom polugodištu obišli su centar grada radi upoznavanja njegovih znamenitosti, posjetili Muzej grada Zagreba i primijenili znanje koje su prethodno usvojili na nastavi Prirode i društva.

3.3. Školska knjižnica

Zadaća stručne suradnice knjižničarke bila je koordinacija sudionika, prikupljanje materijala i obavještanje o razvoju i rezultatima projekta. Uključivala je rad s projektnom skupinom, suradnju s učiteljima koji su sudjelovali u projektu, vođenje sekcije učeničke zadruge,

uređivanje mrežne stranice knjižnice radi izvješćivanja o projektu te pripremanje završne priredbe o projektu, zajedno s učiteljima i učenicima.

3.4. Izvannastavne aktivnosti i dodatne grupe

Cilj čitateljskih grupa koje su osnovane na početku školske godine bio je zainteresirati učenike za čitanje radi usvajanja novih pojmova, razvijanja mašte i poticanja kreativnosti. Primjer za takav oblik rada daje Anita Peti-Stantić u knjizi *Čitanjem do (spo)razumijevanja* u kojoj spominje važnost jezičnih igara za učenje materinskoga jezika (2022: 19–20) i proširivanje vokabulara radi širenja znanja (ibid.: 190). Prema njezinom mišljenju najvažniji faktori potencijalne uspješnosti u nekoj aktivnosti su motivacija koja proizlazi iz zainteresiranosti i osjećaj vrijednosti aktivnosti kojom se trenutno bavimo (ibid.: 35). Pavlović-Šijanović (2021) zaključuje da je „motiviranje učenika na učenje i aktivno sudjelovanje u nastavi jedan od najizazovnijih zadataka svakog nastavnika jer svaki učenik ima svoju osobnost, interese i sposobnosti i nužno je koristiti različite motivacijske tehnike, pogotovo jer ne postoji univerzalna tehnika koja će motivirati sve učenike jednako. Međutim ako su učenici u mogućnosti učiti na načine koji ih zadovoljavaju i u kojima uživaju onda će biti motiviraniji a time i uspješniji.“

Stručna suradnica knjižničarka je učenicima prvih razreda u *Maloj razrednoj čitaonici* čitala priče iz knjige *Dođi da ti pričam* (Iveljić, 1996: 30 i 86), a potom je s njima razgovarala o pročitanome tekstu. Usvajali su nove pojmove, a pojedini su se odnosili na Zagreb. Aktivnost u kojoj su sudjelovali učenici 2. razreda nazvana je *Čitanjem do mašte*. Učenici su čitali bajke i priče, učili prepričavati, sažimati tekstove i pripovijedati. Na kraju prvoga polugodišta izrađivali su vlastite slikovnice. Tako su se pripremali za istraživanje o Zagrebu. U drugom polugodištu čitali su knjige i slikovnice o osnutku grada Zagreba (naslovi su navedeni u popisu literature korištene u projektu). Bogatili su rječnik, upoznavali običaje i govor starih Zagrepčana i stvarali vlastite kreativne uratke. Učenici drugih, trećih i četvrtih razreda pisali su pjesme i literarne radove posvećene Zagrebu, od toga nekoliko njih na zagrebačkome govoru.

Učenici četvrtih razreda sudjelovali su u više aktivnosti. INA *Piknik književnog kluba* odvijala se u školskoj knjižnici uz kekse i čaj. Čitajući knjige učenici su upoznavali zagrebačke kvartove, naselja i ulice. Roman *Ključić oko vrata* (Pulić, 2011) bio im je zanimljiv jer se radnja velikim dijelom odvijala u susjednom naseljima, Studentskom gradu, Granešini i Gradu mladih. Naučili su da je ime općine Dubrava nastalo u dalekoj prošlosti i da je poteklo od riječi *dub*, što znači hrast (Zagrebačka Dubrava od predgrađa do grada, 2012: 13). Nekada davno cijelo područje bilo je pokriveno hrastovom šumom. *Mala lutkarska radionica* pripremala je lutkarske igrokaze o Kamenitim vratima i Trgu bana Jelačića prema slikovnici *Žganček i Ara* (Bogadi, 2008: 8–10 i 18–19) i o Medvedgradu prema knjizi

Zagrebački vrapčići (Iveljić, 1974: 49–53). *Literarna skupina* osmislila je slikovnicu prema legendi o Manduševcu (Jurić, 2006). Skupina učenika naučila je dramatisirati legendu o Manduševcu i osnutku Zagreba. Učenici su pokazali zainteresiranost i bili motivirani za zadatke projekta. Prema Lučić-Mumlek (2002: 37) „Počeci izgrađivanja estetskog odnosa učenika prema književnom djelu uvelike ovise i o učitelju, o razini njegove interpretacije u nastavnom procesu... Učitelj mora biti osoba vrlo razvijene kulture čitanja kako bi mogao poticati i usmjeravati najmlađeg čitatelja na recepciju književnog djela i komunikaciju s književnim djelom. Njegovi stavovi, odnos prema knjizi, priprema učenika za čitanje, metode koje ugrađuje u osmišljene metodičke postupke interpretacije književnoga djela tijekom koje učenici otkrivaju poruke i postupno usvajaju književnoteorijske spoznaje utječu na razvoj čitateljske kulture i kasniji spoznajni odnos prema književnosti općenito.”

Dodatna grupa Njemačkoga jezika sedmih i osmih razreda zajedno s učiteljicom izradila je anketu o poznavanju germanizama, a ispunjavali su je učitelji i ostali zaposlenici škole. Rezultati su bili zanimljivi i kasnije su poslužili kao početni poticaj za istraživanje zagrebačkoga govora, o čemu će biti više riječi u sljedećem poglavlju. Učenici od 4. do 8. razreda sudjelovali su u INA-i *Zbor* i *Mali vokalni sastav* na kojima su učili pjevati pjesme posvećene Zagrebu.

Nekoliko skupina učenika razvijalo je kreativnost sudjelujući u radu učeničke zadruge. U *Kurikulumu međupredmetne teme Poduzetništvo za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj* (Narodne novine 7, 157, u nastavku teksta NN) navodi se da učenik sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije. Tome u velikoj mjeri u školskom ozračju mogu pridonijeti učeničke zadruge. „Prema općoj definiciji učeničke zadruge su oblici izvannastavnih aktivnosti, učenici se u njih uključuju prema vlastitom interesu i izboru... kroz učeničke zadruge moguće je ostvariti vezu između teorije i prakse” (Školska učenička zadruga u razvoju djece i mladeži, 2008: 20). Učeničke zadruge promiču izvannastavne aktivnosti i dopunjuju klasične oblike učenja. Izvannastavne aktivnosti razvijaju učenikovu osobnost i kreativnost i doprinose kvalitetnom korištenju slobodnoga vremena. U Osnovnoj školi Antuna Branka Šimića projekti u kojima je kombinirano više vrsta aktivnosti privukli su učenike različitih uzrasta i doprinijeli tome da su svi sudjelovali prema svojim sposobnostima i interesima.

Na INA-i *Mladi čuvari baštine* sudjelovali su učenici od 4. do 6. razreda (sekcija zadruge) i učenici prvih i trećih razreda s učiteljicama. Učenici prvih razreda izrađivali su tradicijske ogrlice iz okolice Zagreba i oslikavali platnene torbe motivima povezanima sa Zagrebom. U rujnu 2023. učenici četvrtih, petih i šestih razreda sudjelovali su na manifestaciji *Jesen u Dubravi 2023.* (Zagrebcancija, 2023). U prosincu iste godine Osnovna škola Antuna Branka Šimića ugostila je učiteljice iz Beča, a njima su učenice pokazale izradu zagrebačke ogrlice i tradicijskoga nakita iz okolice Zagreba (Samobor).

Kreativna radionica namijenjena učenicima drugih razreda provodila se oslikavanjem licitara za izložbu i božićni sajam zadruge. Članovi *Likovne i Umjetničke grupe* (učenici petih do osmih razreda) izrađivali su likovne radove o Zagrebu za izložbu i za prodaju na sajmovima zadruge.

Jedan od ciljeva projekta bio je oplemeniti sudionike, potaknuti kulturu lijepoga ophođenja i ponašanja, osobito razviti senzibilitet i razumijevanje za slabije, tj. za sve kojima je pomoć potrebna. Učenici 1. razreda su za vrijeme produženoga boravka sudjelovali u edukaciji o izradi slikovnice za slijepo i slabovidne osobe. Najprije su upoznali način na koji takve osobe doživljavaju svijet oko sebe i naučili koristiti stroj za Brailleovo pismo. Pogledali su slikovnice namijenjene slijepim i slabovidnim osobama, a zatim sa svojim učiteljicama započeli izradu slikovnice sa zagrebačkim znamenitostima. Članovi *Misijске i Karitativne skupine* (5. razredi) posjetili su Dječji dom u Kući sv. Male Terezije od Djeteta Isusa na Vrhovcu, gdje časne sestre karmelićanke brinu o djeci bez primjerene roditeljske skrbi.

3.5 Kako sačuvati zagrebački govor?

U *Kurikulumu međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj* (NN 10, 217) navedeno je: „Posebnosti Građanskoga odgoja i obrazovanja su korištenje metoda suradničkoga i iskustvenoga učenja te učenje izvan škole. U središtu se nalazi učenje traženjem, analizom i vrednovanjem informacija, čime se stvara okruženje u kojem vrijednosti nisu nametnute, već proizlaze iz učenja i životnoga iskustva pojedinca. Suradničkim učenjem učenici razvijaju vještine potrebne za suradnju u svim aspektima života. Povezivanjem učenja u školi i izvan škole učenici oblikuju cjelovito iskustvo aktivnoga građanstva. Odgajati i obrazovati za građanstvo znači pridavati jednaku važnost znanju, vrijednostima i stavovima kao i sposobnostima djelovanja i sudjelovanja u demokratskome društvu.“ Učenici su radeći na projektu usvajali osnovne principe istraživačkoga i suradničkoga učenja, razvijali kritičko mišljenje i kreativnost. Čitajući lektiru upoznavali su zagrebačke kvartove i zagrebački govor. *Dodatna grupa* Njemačkoga jezika (7. i 8. razredi) pripremila je s učiteljicom (za učitelje) anketu o poznavanju germanizama. Analiza ankete pokazala je da ne poznaju svi učitelji riječ *purger*. Projektna skupina (učenice sedmih razreda) istraživala je značenje riječi *purger* u *Rječniku hrvatskoga jezika* (Anić, 1998) u knjižnici i na internetu (Jezikoslovac.com, n. d. i Enciklopedija.hr, 2013-2024). U rječnicima su pronašle i riječ *purgar* (ibid.) kao stariju inačicu riječi *purger*. Utvrdile su da se češće koristi riječ *purger* koja je iskrivljena inačica riječi *purgar*. Obje su riječi u rječnicima protumačene kao nazivi za građane Zagreba (u srednjem vijeku i danas). Pronašle su da se termin *purgerski* koristi za lokalni govor stanovnika Zagreba. Čitajući lektire učenici su upoznali još jedan govor za koji se uvriježio naziv *žargon* (Jezikoslovac.com, n. d.) ili *slang* (Enciklopedija.hr, 2013-2024). Zajedno s učiteljicom i stručnom suradnicom knjižničarkom

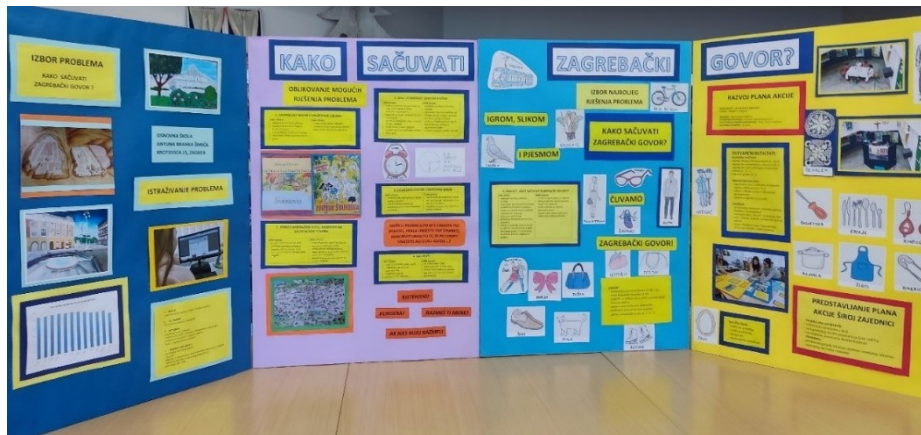

zaključili su da je zagrebački govor kombinacija tih dvaju govora. Istražujući saznale su da je sve manje izvornih govornika, a i da govor koji se ne koristi s vremenom nestaje. U *Zakonu o hrvatskom jeziku* (NN 14, 252) u čl. 6. navodi se da se „Zakonom potiče uporaba svih idioma hrvatskoga jezika, svih funkcionalnih stilova hrvatskoga standardnog jezika i hrvatskih povijesnih pisama u odgovarajućim prigodama, kao bitnih odrednica nematerijalne kulturne baštine i nasljeđa hrvatskoga naroda, što je osobito važno za njegovo očuvanje, njegovanje i budući razvoj.“ U čl. 7. (ibid.) spominje se „nacionalni jezik kao nematerijalno kulturno dobro te obilježje identiteta i pripadnosti njegovu narodu.“ U *Kurikulumu nastavnog predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije* (NN 10, 215) navodi se da „učenik prepoznaje razliku između mjesnoga govora i hrvatskoga standardnog jezika, izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitanja književnoga teksta i povezuje ih s vlastitim iskustvom, stvaralački se izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta, čita kratke tekstove tematski prikladne iskustvu, jezičnomu razvoju i interesima, sluša/čita književni tekst i razlikuje književne tekstove prema obliku i sadržaju“. Spoznaje o mogućnosti nestajanja lokalnih govora, uključujući i zagrebački, bile su poticaj za aktivnosti u projektu pod nazivom *Kako sačuvati zagrebački govor?* Aktivnosti su prikazane u dvije knjige izrađene pomoću alata *Book Creator*, koje su objavljene na mrežnoj stranici školske knjižnice. U digitalnoj knjizi pod nazivom *Zagrebačkim ulicama cesta mog života teče* objedinjeni su svi dijelovi projekta (slika 1). Likovni radovi učenika o Zagrebu, koji su posebno napravljeni za projekt, stavljeni su na naslovnici i poslužili su kao kulisa za priredbu. Također, izrađen je portfelj (slika 2) u kojem je opisano sedam koraka za očuvanje zagrebačkoga govora.

Slika 1. Naslovnica projekta izrađena u alatu *Book Creator*
(na slici su radovi Likovne i Umjetničke grupe)

Slika 2. Portfelj *Kako sačuvati zagrebački govor?* (7. razredi)

Uz portfelj napravljena je i dokumentacijska mapa projekta. Ukazalo se na potrebu očuvanja hrvatskog jezika, njegovih narječja i mjesnih govora kao nematerijalnoga kulturnog dobra. Poseban dio projekta o zagrebačkome govoru bila je izrada *Zagrebačkoga slikovnog rječnika*. U njegovu nastanku sudjelovalo je nekoliko različitih uzrasta učenika. Svaka skupina napravila je dio zadatka. Učenice sedmih razreda izabrale su riječi koje će biti u rječniku. Koristile su nekoliko izvora: lektire, film, anketu o germanizmima, slikovni zavičajni rječnik (Jelaska i Kovačević, 2003) i *Purgerski rječnik* (Zagrebinfo, 2017). Izradu rječnika savjetima i sugestijama pomogle su učiteljice koje su izvorne govornice. Učenici od 1. do 3. razreda crtali su ili kopirali sličice prema zadanim riječima, a zatim ih obojali. Slike su digitalizirane i prenesene u knjigu pomoću *Book Creator*. Svaka je riječ posebno objašnjena uz navođenje izvora. U izradi i bojanju sličica za rječnik mogli su sudjelovati svi učenici koji su posjetili školsku knjižnicu i pokazali interes za tu aktivnost. Obojane sličice s tumačenjima stavljene su u dokumentacijsku mapu abecednim redom. Postignuti su odgojno-obrazovni ishodi koji su propisani *Kurikulumom međupredmetne teme Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj* (NN 7, 150) u kojem se navodi da „učenici dobivaju priliku izraziti svoju kreativnost i inovativnost predstavljanjem svojih ideja i stvaranjem novih sadržaja te iskazati svoju originalnost kombiniranjem i preuređivanjem postojećih znanja i sadržaja. Služeći se informacijskom i komunikacijskom tehnologijom, učitelji mogu kreativno i inovativno dopuniti tradicionalne nastavne metode, sredstva i pomagala, dinamičnije ostvariti, pratiti i vrednovati proces poučavanja te individualizirati pristup svakom učeniku“. Služeći se informacijsko-komunikacijskom tehnologijom učeniku se omogućuje da uz učiteljevu pomoć odabire potrebne informacije među pronađenima i oblikuje postojeće uratke i ideje.

3.6. Završna priredba

Prema *Kurikulumu međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u RH* (NN 7, 153) „Osobni i socijalni razvoj međupredmetna je tema koja potiče cjelovit

razvoj djece i mladih osoba čija je svrha izgradnja zdrave, samopouzdanе, kreativne, produktivne, proaktivne, zadovoljne i odgovorne osobe sposobne za suradnju i doprinos zajednici... Pridonosi razvoju osobnoga, kulturnoga i nacionalnoga identiteta... Razvija solidarnost i potiče empatiju u neposrednoj socijalnoj okolini i globalno". Odgojno-obrazovni ishodi namijenjeni su poticanju učenika da razvija nacionalni i kulturni identitet zajedništvom i pripadnošću skupini. U *Kurikulumu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj* (NN 10, 217) navodi se da „Posebnosti Građanskoga odgoja i obrazovanja su korištenje metoda suradničkoga i iskustvenoga učenja te učenje izvan škole. U središtu se nalazi učenje traženjem, analizom i vrednovanjem informacija, čime se stvara okružje u kojem vrijednosti nisu nametnute, već proizlaze iz učenja i životnoga iskustva pojedinca. Suradničkim učenjem učenici razvijaju vještine potrebne za suradnju u svim aspektima života. Povezivanjem učenja u školi i izvan škole učenici oblikuju cjelovito iskustvo aktivnoga građanstva. Odgajati i obrazovati za građanstvo znači pridavati jednaku važnost znanju, vrijednostima i stavovima kao i sposobnostima djelovanja i sudjelovanja u demokratskome društvu". Cilj prema kojemu „učenik promiče kvalitetu života u školi, razvoj školske kulture i demokratizaciju škole" postignut je u velikoj mjeri.

Projekt u Osnovnoj školi Antuna Branka Šimića predstavljen je igrom, pjesmom i slikom. Za predstavljanje je izabran datum 26. travnja 2024. godine jer je toga dana 1134. godine izdana *Felicijanova isprava* u kojoj se prvi puta spominje ime Zagreb. Sudjelovale su Umjetnička i Likovna grupa koje su priredile izložbu likovnih radova o Zagrebu te *Mladi čuvari baštine* koji su se predstavili svojim radovima za izložbu zagrebačkih ogrlica i nakita iz okolice Zagreba (slika 3).

Slika 3. Izložba radova: zagrebačke i druge ogrlice i likovni radovi (1. – 8. razredi)

Na priredbi je korišten zagrebački govor. Učenici su glumili u dramatizacijama (slika 4) i lutkarskim igrokazima (slika 5) koje su osmislili s učiteljicama i stručnom suradnicom knjižničarkom. Također, pjevali su pjesme o Zagrebu i recitali pjesme na zagrebačkome govoru koje su sami napisali. Velikom zboru priključili su se učenici prvih razreda sa svojim

pjesmicama o Zagrebu. Sudionici i uzvanici mogli su kušati paprenjake koje su ispekli učiteljice. Izložena je slikovnica s legendom o nastanku Zagreba (Literarna grupa, 4. razred) i plakat s legendom o biskupu (Vjeronauk, 5. razred) te drugi radovi učenika.

Slika 4. Ručak kod prijateljice (2. razred)

Slika 5. Žganček i Ara na Trgu bana Jelačića (4. razred)

3.7. Nagradne igre i kvizovi

Na Dan škole učenici nižih razreda sudjelovali su u nagradnoj igri u školskoj knjižnici. Trebalo je spojiti sličicu i riječ na zagrebačkome govoru. Učenici sedmih razreda na kraju nastavne godine sudjelovali su u kvizu izrađenom pomoću alata *Kahoot*. Za sastavljanje kviza korišteni su rezultati projekta, tj. zagrebački govor u književnim djelima koja su učenici pročitali, filmovima i serijama koje su gledali, anketa o germanizmima i Purgerski rječnik. Pavlović-Šijanović (2021) spominje neke od tehnika koje se mogu koristiti kako bi se

poboljšala motivacija učenika za učenjem: iznošenje neočekivanih i iznenađujućih podataka vezanih uz nastavne sadržaje, provjere znanja u obliku kvizova i igara, projekti i istraživački zadaci, povremeno učenje izvan učionice, suradnja s drugim školama, uključivanje učenika u natjecanja, smotre i izložbe, *brainstorming* i asocijacije. Većina nabrojanih tehnika korištena je u projektu.

4. Rezultati projekta

Rezultati projekta bili su vidljivi na nekoliko područja. Učenici su razvijali pismenost i bogatili rječnik novim pojmovima. Vježbali su informacijsku pismenost pretraživanjem informacija u knjižnici i na internetu. Pri tome naučili su povezivati različite izvore informacija radeći na zadanoj temi i razvijali su kritičko mišljenje. Koristili su digitalnu tehnologiju i alate kako bi prikazali rezultate projekta. Vježbali su komunikaciju i timski rad te bili više senzibilizirani za potrebe bližnjih.

Posjećujući muzeje i sudjelujući na terenskoj nastavi proširili su spoznaje i bili više zainteresirani za temu. Pojedini učenici stekli su veće samopouzdanje jer su mogli pokazati znanja i talente koja u drugim prigodama ne dolaze do izražaja. Izrađujući likovne i pišući literarne radove vježbali su kreativnost, osmišljavali i izrađivali rekvizite za igrokaze u kojima su glumili. Recitali su vlastite literarne uratke ili radove svojih prijatelja. Po završetku su projekta, osobito niži uzrasti, pokazali motiviranost za nastavak takvih aktivnosti. Kod učenika koji su kreativnošću dali veći doprinos projektu te kod onih koji su pokazali znanje sudjelovanjem u kvizu, primijećeno je povećano samopouzdanje. Sudjelovanje na *Državnoj smotri projekata za Građanski odgoj i obrazovanje i ostale međupredmetne teme 18. svibnja 2024.* doprinijelo je promoviranju projekta u lokalnoj zajednici.

Projekt je u rujnu 2024. prijavljen na natječaj MZOM-a koje daje potporu za financiranje projekata u sklopu izvannastavnih aktivnosti. Zadovoljio je propisane kriterije pa su školi u prosincu odobrena sredstva za nabavu materijala i tehnoloških pomagala koja će se koristiti u projektu. Sudionici su osjetili vrijednost svoga truda i kreativnih zamisli, a nakon takvih rezultata bili su dodatno motivirani za daljnje sudjelovanje.

5. Zaključak

Cilj projekta bio je učenicima približiti grad Zagreb kao njihov zavičaj, probuditi ljubav i zainteresirati ih za prošlost grada. U tu svrhu korištene su različite metode i aktivnosti. Korelacijom različitih predmeta, sudjelovanjem u izvannastavnim aktivnostima i kroz nastavu Građanskog odgoja i obrazovanja te drugih međupredmetnih tema u projektu su postignuti kvalitetni rezultati. Na početku školske godine bilo je prijavljeno 16 sudionika

(15 učitelja i stručna suradnica knjižničarka) koji su željeli sudjelovati u projektu, a na samom kraju bilo ih je 25. To čini nešto više od polovine kolektiva Osnovne škole Antuna Branka Šimića. Školu su pohađala 542 učenika, od kojih je 370 sudjelovalo u projektu (svi treći, četvrti, peti, šesti i sedmi razredi i skupine učenika koji su sudjelovali u izvannastavnim aktivnostima i grupama za dodatnu nastavu). Učenici su razvijali čitalačke navike, bogatili rječnik, usvajali informacijsku pismenost i istovremeno čuvali hrvatsku baštinu. Sudjelovali su svi uzrasti učenika i ostvarena je većina ciljeva. Roditelji učenika koji su sudjelovali u projektu bili su vrlo zadovoljni jer su uočili motiviranost i samopouzdanje kod svoje djece. Učenici su se posebno radovali nastupu na priredbi jer su recitali vlastite pjesme, ili pjesme svojih prijatelja. Neki od njih naučili su donekle koristiti, ili barem prepoznati zagrebački govor. Učenici koji su se posebno trudili i bili uključeni u različite aktivnosti u projektu nagrađeni su odličnim ocjenama, zahvalnicama i knjigama. Ostali su učenici također nagrađeni sukladno postignutim rezultatima. U projektu je kombinirano formalno i neformalno učenje, što se pokazalo kao uspješan način motiviranja učenika za određenu temu. U sklopu projekta bilo je planirano u nekoj od kulturnih ustanova (Knjižnica Dubrava ili sl.) postaviti izložbu učeničkih radova o Zagrebu. To je odgođeno jer su radovi napravljeni krajem školske godine i trebali su poslužiti kao kulisa za priredbu i za izložbu u školi. Pokušali smo pronaći starije Zagrepčane kako bi u razgovoru s njima učenici čuli pravi zagrebački govor, ali nismo uspjeli dogovoriti susret. Unatoč tome što nije ostvareno sve što smo planirali, projekt je zbog velikoga broja sudionika i provedenih aktivnosti okarakteriziran kao uspješan. Školska knjižnica je prepoznata kao mjesto gdje se promiče kulturno ozračje škole i čuva hrvatska baština u svim njezinim oblicima i izričajima. Povećan je interes za projekte i rad školske knjižnice među učenicima i učiteljima i u lokalnoj zajednici. Učenici su pokazali zainteresiranost za takav oblik rada u idućoj školskoj godini. Pokazali su želju za čitanjem i dramatizacijama. Stoga će se i ubuduće u školskoj knjižnici nastojati provoditi slični projekti i na taj način kod učenika poticati i razvijati čitanje i učenje, kao i motivacija i kreativnost.

Literatura i izvori korišteni u provedbi projekta *Zagrebačkim ulicama cesta mog života teče*

1. Anić, V. (1998) *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
2. Birin, A., Šarlija, T. i Štambak, N. (2023) *Moj Zagreb i ja*. Zagreb: Alfa.
3. Bogadi, I. (2008) *Žganček i Ara*. Zagreb: Hum.
4. *Dado i Nosonja* (1982) Hitrec, H. (scenarij) Smogovci 1, Zagreb: Radiotelevizija Zagreb.
5. Gašparac, L. (2023) Siget, Blato, Zapruđe, Savica... znate li kako su neki zagrebački kvartovi dobili ime? ključan je jedan važan 'detalj'!, *Zagrebinfo*, 3. 4. Dostupno na:

- <https://www.zagreb.info/zagrebacke-price/siget-blato-zaprude-savica-znate-li-kako-su-neki-zagrebacki-kvartovi-dobili-ime-kljucan-je-jedan-vazan-detalj/503904/>
[13.10.2023.]
6. Hitrec, H. (2012) *Smogovci*. Zagreb: Školska knjiga.
  7. Horvatić, D. (2018) *Grički top*. Zagreb: Naklada K. Krešimir.
  8. *Hrvatska enciklopedija* (n. d.) Dostupno na: <https://enciklopedija.hr/> [23.01.2024.]
  9. *Hrvatska katolička mreža* (2020) „Evo što niste znali o životu blaženog Augustina Kažotića“, 3. 8. Dostupno na: <https://hkm.hr/vijesti/domovina/evo-sto-niste-znali-o-zivotu-blazenog-augustina-kazotica/> [08.12.2023.]
  10. *Hrvatske usmene priče* (2007) Halačev, S. (ur.). 2. izd. Zagreb: Školska knjiga.
  11. *Hrvatski jezični portal* (n. d.) Dostupno na: <https://hjp.znanje.hr/> [27.01.2023.]
  12. Iveljić, N. (1996) *Dođi da ti pričam*. Zagreb: Znanje.
  13. Iveljić, N. (1974) *Zagrebački vrapčići*. Zagreb: Vlastita naklada.
  14. Jelaska, Z. i Kovačević, M. (2003) *Zaviri: mali hrvatski zavičajni rječnik s igrama i zadatcima*. Zagreb: Alfa.
  15. *Jezikoslovac.com* (n. d.) Dostupno na: <https://jezikoslovac.com/> [20.11.2023.]
  16. Jurić, M. (2006) *Kći Lotrščaka*. Zagreb: Školska knjiga.
  17. Jusić, P. (2005) *Dođi i vidi Zagreb: vlakić Bubi*. Zagreb: Dajprom.
  18. Kampuš, I. i Karaman, I. (1994) *Tisućljetni Zagreb od davnih naselja do suvremenog velegrada*. Zagreb: Školska knjiga.
  19. Krilić, Z. (1997) *Pripovijetke*. Zagreb: ABC.
  20. *Kulturna baština* (n. d.) Dostupno na: [https://minkulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%2023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20\(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme\)](https://minkulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%2023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme)) [23.11.2024.]
  21. Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019) *Narodne novine* 10, 215. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html [22.02.2024.]
  22. Kurikulum međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole (2019) *Narodne novine* 10, 217. Dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html [22.02.2024.]
  23. Kurikulum međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (2019) *Narodne novine* 7, 153. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html [22.02.2024.]
  24. Kurikulum međupredmetne teme Poduzetništvo za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (2019) *Narodne novine* 7, 157. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_157.html [22.02.2024.]
  25. Kurikulum međupredmetne teme Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (2019) *Narodne novine* 7, 150.

- Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html
[22.02.2024.]
26. Kušan, I. (2016) *Koko u Parizu*. Zagreb: Znanje.
  27. Kušan, I. (1978) *Lažeš, Melita*. Zagreb: Mladost.
  28. Lučić-Mumlek, K. (2002) *Lektira u razrednoj nastavi: metodički priručnik*. Zagreb: Školska knjiga.
  29. Majer, V. (2021) *Iz dnevnika malog Perice*. 4. izd. Zagreb: Katarina Zrinski
  30. Milčec, Z. (1990) *Galantni Zagreb*. Zagreb: Mladost.
  31. Milčec, Z. (1987) *Pozdrav iz Zagreba: stare razglednice na nove adrese*. Zagreb: Mladost.
  32. Milčec, Z. (1999) *Zvižduk s Bukovca*. Zagreb: Znanje.
  33. *Minuta za čitanje-čitateljski maraton* (2023) Hrvatsko čitateljsko društvo. Dostupno na: <http://hcd.hr/2023/10/> [20.10.2023.]
  34. Mitak, M. (2023) Znete li podrijetlo imena svojih kvartova? Gajnice, Špansko, Voltino, Kajzerica, Kustošija, Središće..., *Zagrebinfo*, 3. 5. Dostupno na: <https://www.zagreb.info/zagrebackim-ulicama/znete-li-podrijetlo-imena-svojih-kvartova-gajnice-spansko-voltino-kajzerica-kustosija-sredisce/513004/> [11.10.2023.]
  35. Novak, V. (2005) *U glib i druge pripovijetke*. Zagreb: Školska knjiga.
  36. Pavličić, P. (2018) *Trojica u Trnju*. 9. izd. Zagreb: Mozaik knjiga.
  37. Peti-Stantić, A. (2022) *Čitanjem do (spo)razumijevanja: od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti*. Zagreb: Naklada Ljevak.
  38. Pulić, N. (2011) *Ključić oko vrata*. Zagreb: Znanje.
  39. Purgar. *Enciklopedija.hr* (2013–2024). Dostupno na: <https://enciklopedija.hr/clanak/purger> [25.11.2024.]
  40. Purgar. *Jezikoslovac.com* (n. d.) Dostupno na: <https://jezikoslovac.com/word/njlh> [20.11.2023.]
  41. Purgar. *Rječnik.hr* (n. d.) Dostupno na: <https://rjecnik.hr/search.php?q=purgar> [25.11.2024.]
  42. Purgar (purgar). *Enciklopedija.hr* (2013–2024). Dostupno na: <https://enciklopedija.hr/clanak/purger> [25.11.2024.]
  43. Purgar. *Jezikoslovac.com* (n. d.) Dostupno na: <https://jezikoslovac.com/word/njlh> [20.11.2023.]
  44. Salata, B. (2017) Gospon Fulir i Ana Šafranek – 45 godina poslije, *Zagreb moj grad*, 63 (11), str. 56–62.
  45. Slang (sleng). *Enciklopedija.hr* (2013–2024). Dostupno na: <https://enciklopedija.hr/clanak/slang> [25.11.2024.]
  46. Stričević, V. (2015) *Upoznaj Zagreb*. Zagreb: Naklada Nika.
  47. Šercer, M. (1991) *Martin iz Zagreba, Martin u Zagreb: iz povijesti zagrebačkih cehova*. Zagreb: Povijesni muzej.

48. *Školska učenička zadruga u razvoju djece i mladeži: priručnik za nastavnike osnovnih i srednjih škola* (2008) Bučar, M. (ur.). Zagreb: Hrvatska udruga učeničkog zadrugarstva.
49. Škrinjarić, S. (1998) *Šestinski kišobran*. Zagreb: Alfa.
50. *Školski rječnik hrvatskoga jezika* (n. d.) Dostupno na: <https://rjecnik.hr/> [23.01.2024.]
51. *Tko pjeva zlo ne misli* (1970) film Kreše Golika [film]. Zagreb: Croatia-film.
52. Travno. *Wikipedija* (2023) Dostupno na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Travno> [20.09.2023.]
53. Trnje. *Wikipedija* (2023) Dostupno na: [https://hr.wikipedia.org/wiki/Trnje_\(razdvojba\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Trnje_(razdvojba)) [20.10.2023.]
54. Vrtovec, I. (1985) *Narodni nakit hrvatske*. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
55. *Zagrebačka Dubrava: od predgrađa do grada* (2012) Zagreb: Muzej grada Zagreba.
56. *Zagrebački leksikon I-II* (2006) Bilić, T. i Ivanković, H. (ur.). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Masmedia.
57. *Zagrebancija* (2023) „Jesen u Dubravi 2023.“, 6. 10. Dostupno na: <https://www.zagrebancija.com/jesen-u-dubravi-2023/> [23.11.2024.]
58. *Zagrebinfo* (2017) „Razumijete li sve ove riječi? Donosimo najopsežniji purgerski rječnik“, 29. 7. Dostupno na: <https://www.zagreb.info/vijesti/razumijete-li-sve-ove-rijeci-donosimo-najopsezniji-purgerski-rjecnik/139425/> [25.10.2023.]
59. *Zagrebinfo* (2023) “ZVAO SE ‘DUBRAVNIK KRAJ ZAGREBA’! Kako je dobio ime i kako se razvijao? Iza Maksimira nastat će najljepša četvrt Zagreba“, 19. 4. Dostupno na: <https://www.zagreb.info/zagrebacke-price/zvao-se-dubravnik-kraj-zagreba-kako-je-dobio-ime-i-kako-se-razvijao-iza-maksimira-nastat-ce-najljepsa-cetvrt-zagreba/508514/> [20.09.2023.]
60. Zakon o hrvatskom jeziku (2024) *Narodne novine* 14, 252. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_02_14_252.html [21.02.2024.]
61. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara Republike Hrvatske (2023) *Narodne novine* 69/99, 151/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21, 114/22. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/340/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-o%C4%8Duvanju-kulturnih-dobara> [24.10.2023.]
62. Žargon. *Jezikoslovac.com* (n. d.) Dostupno na: <https://jezikoslovac.com/word/kdvg> [25.11.2024.]

Literatura

1. Anić, V. (1998) *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
2. Birin, A., Šarlija, T. i Štambak, N. (2023) *Moj Zagreb i ja*. Zagreb: Alfa.
3. Bogadi, I. (2008) *Žganček i Ara*. Zagreb: Hum.
4. *Dado i Nosonja* (1982) Hitrec, H. (scenarij) Smogovci 1, Zagreb: Radiotelevizija Zagreb.
5. Hitrec, H. (2012) *Smogovci*. Zagreb: Školska knjiga.
6. Horvatić, D. (2018) *Grički top*. Zagreb: Naklada K. Krešimir.
7. *Hrvatska katolička mreža* (2020) „Evo što niste znali o životu blaženog Augustina Kažotića“, 3. 8. Dostupno na: <https://hkm.hr/vijesti/domovina/evo-sto-niste-znali-o-zivotu-blazenog-augustina-kazotica/> [08.12.2023.]
8. *Hrvatske usmene priče* (2007) Halačev, S. (ur.). 2. izd. Zagreb: Školska knjiga.
9. Iveljić, N. (1996) *Dodi da ti pričam*. Zagreb: Znanje.
10. Iveljić, N. (1974) *Zagrebački vrapčići*. Zagreb: Vlastita naklada.
11. Jelaska, Z. i Kovačević, M. (2003) *Zaviri: mali hrvatski zavičajni rječnik s igrama i zadatcima*. Zagreb: Alfa.
12. *Kulturna baština* (n. d.) Dostupno na: [https://minkulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%2023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20\(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme\)](https://minkulture.gov.hr/?id=349&pregled=1&datum=Wed%20Jan%2023%202019%2017:02:19%20GMT+0100%20(srednjoeuropsko%20standardno%20vrijeme)) [23.11.2024.]
13. Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019) *Narodne novine* 10, 215. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html [22.02.2024.]
14. Kurikulum međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole (2019) *Narodne novine* 10, 217. Dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html [22.02.2024.]
15. Kurikulum međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (2019) *Narodne novine* 7, 153. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html [22.02.2024.]
16. Kurikulum međupredmetne teme Poduzetništvo za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (2019) *Narodne novine* 7, 157. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_157.html [22.02.2024.]
17. Kurikulum međupredmetne teme Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (2019) *Narodne novine* 7, 150. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html [22.02.2024.]
18. Kušan, I. (2016) *Koko u Parizu*. Zagreb: Znanje.
19. Lučić-Mumlek, K. (2002) *Lektira u razrednoj nastavi: metodički priručnik*. Zagreb: Školska knjiga.
20. *Minuta za čitanje-čitateljski maraton* (2023) Hrvatsko čitateljsko društvo. Dostupno na: <http://hcd.hr/2023/10/> [20.10.2023.]

21. Novak, V. (2005) *U glib i druge pripovijetke*. Zagreb: Školska knjiga.
22. Pavličić, P. (2018) *Trojica u Trnju*. 9. izd. Zagreb: Mozaik knjiga.
23. Pavlović-Šijanović, S. (2021) „Motivacija i kako ju pokrenuti?“, 15. 11. *Škole.hr*. Dostupno na: <https://www.skole.hr/motivacija-i-kao-ju-pokrenuti/> [25.10.2024.]
24. Peti-Stantić, A. (2022) *Čitanjem do (spo)razumijevanja: od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti*. Zagreb: Naklada Ljevak.
25. Pulić, N. (2011) *Ključić oko vrata*. Zagreb: Znanje.
26. Purgar. *Enciklopedija.hr (2013–2024)*. Dostupno na: <https://enciklopedija.hr/clanak/purger> [25.11.2024.]
27. Purgar. *Jezikoslovac.com* (n. d.) Dostupno na: <https://jezikoslovac.com/word/njlh> [20.11.2023.]
28. Slang (sleng). *Enciklopedija.hr (2013–2024)*. Dostupno na: <https://enciklopedija.hr/clanak/slang> [25.11.2024.]
29. Stričević, V. (2015) *Upoznaj Zagreb*. Zagreb: Naklada Nika.
30. Šerčer, M. (1991) *Martin iz Zagreba, Martin u Zagreb: iz povijesti zagrebačkih cehova*. Zagreb: Povijesni muzej.
31. *Školska učenička zadruga u razvoju djece i mladeži: priručnik za nastavnike osnovnih i srednjih škola* (2008) Bučar, M. (ur.). Zagreb: Hrvatska udruga učeničkog zadrugarstva.
32. Škrinjarić, S. (1998) *Šestinski kišobran*. Zagreb: Alfa.
33. *Tko pjeva zlo ne misli* (1970) Kreše Golika [redatelj]. Zagreb: Croatia-film.
34. Trnje. *Wikipedija*. (n. d.) Dostupno na: [https://hr.wikipedia.org/wiki/Trnje_\(razdvojba\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Trnje_(razdvojba)) [20.10.2023.]
35. *Zagrebačka Dubrava: od predgrađa do grada* (2012) Zagreb: Muzej grada Zagreba.
36. *Zagrebancija* (2023) „Jesen u Dubravi 2023.“, 6. 10. Dostupno na: <https://www.zagrebancija.com/jesen-u-dubravi-2023/> [23.11.2024.]
37. *Zagrebinfo* (2017) „Razumijete li sve ove riječi? Donosimo najopsežniji purgerski rječnik“, 29. 7. Dostupno na: <https://www.zagreb.info/vijesti/razumijete-li-sve-ove-rijeci-donosimo-najopsezniji-purgerski-rjecnik/139425/> [25.10.2023.]
38. Zakon o hrvatskom jeziku (2024) *Narodne novine* 14, 252. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_02_14_252.html [21.2.2024.]
39. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara Republike Hrvatske (2023) *Narodne novine* 69/99, 151/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21, 114/22. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/340/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-o%C4%8Duvanju-kulturnih-dobara> [24.10.2023.]
40. Žargon. *Jezikoslovac.com* (n. d.) Dostupno na: <https://jezikoslovac.com/word/kdvq> [25.11.2024.]